

3. Manas tiesības tiesā

Kur notiks tiesas process un kas tajā var piedalīties?

Tiesas process parasti notiek tajā apgabaltiesā, kuras darbības teritorijā ir izdarīts noziedzīgais nodarījums. Tiesas process parasti ir atklāts — slēgtās sēdēs tiesa izskata dažus dzimumnoziegumus, lietas, kurās aizdomās turētā persona ir nepilngadīga, un noziedzīgus nodarījumus pret valsts drošību. Tiesas process var pilnīgi vai daļēji notikt aiz slēgtām durvīm arī dažos citos gadījumos. Personas, kas traucē tiesas darbu vai ietekmē lieciniekus, var izraidīt no tiesas zāles.

Kas pieņems lēmumu lietā?

Tiesas sastāvā parasti ir tiesas priekšsēdētājs, kas ir profesionāls jurists, un trīs piesēdētāji. Piesēdētājus, kam nav juridiskas izglītības, ieceļ tiesas darbības teritorijā esošās pašvaldības padome. Tiesas sēdē piedalās arī tiesas sēdes sekretārs. Apgabaltiesas amatpersonas sēž pie viena, prokurors pie otra, bet jūs un jūsu advokāts — pie trešā galda. Ja tiesas sēdē piedalās liecinieki, viņi sēž pie atsevišķa galda.

Kas notiek, ja tiesas procesa laikā atklājas jauna informācija?

Ja tiesas sēdē atklājas jauni apstākļi, prokurors var grozīt apsūdzības rakstu. Ja jūs atzīstiet vainu dažās apsūdzībās, prokuroram saistībā ar šiem apsūdzības punktiem, iespējams, nevajadzēs sniegt tik detalizētu apsūdzības pierādījumu izklāstu. Taču atzīšanās nozīmē, ka jums nebūs iespēja vienoties ar prokuroru par vieglāku sodu.

Vai man jābūt klāt tiesas procesā?

Ja apsūdzētais ir atzinis vainu, mazāk smagu noziedzīgu nodarījumu gadījumos tiesa var izskatīt lietu bez viņa klātbūtnes. Tomēr parasti apsūdzētajam ir jāpiedalās tiesas sēdēs. Neierašanās gadījumā tiesa var jums uzlikt nosacītu naudas sodu vai uzdot policijai nogādāt jūs tiesā piespiedu kārtā. Nosacīts naudas sods ir iepriekš noteikta naudas summa, kas jums jāsamaksā.

Vai man būs pieejams tulks?

Ja nesaprotat zviedru valodu, jums ir tiesības izmantot tulka palīdzību, lai nodrošinātu tiesas procesa norises tulkojumu. Ja jums vajag tulku, apgabaltiesa par to jāinformē pēc iespējas laicīgāk. Parasti tulks atrodas tiesas zālē, bet var būt pieejama arī tulkošana pa tālruni.

Vai drīkstu uzaicināt advokātu un vai man ir vajadzīgs advokāts?

Jums ir tiesības aizstāvēt sevi pašam un nav obligāti jāuzaicina advokāts. Ja jums ir tiesības izmantot valsts aizstāvības advokāta pakalpojumus un nav iebildumu pret tiesas norīkotu aizstāvi, tiesa izraudzīsies advokātu, kas uzņemsies jūsu valsts aizstāvības advokāta lomu. Ja vēlaties, lai jūs aizstāv konkrēts advokāts, jums tiesa par to iepriekš jāinformē. Ja neesat apmierināts ar savu advokātu, ievērojot dažus nosacījumus, valsts aizstāvības advokātu ir iespējams mainīt.

Vai tiesā drīkstu uzstāties un kas notiks, ja klusēšu?

Apsūdzētajam tiesas procesā vienmēr ir tiesības uzstāties. Taču jums nav pienākuma to darīt. Atkarībā no apstākļiem jums var nākt par labu tiklab runāšana, kā klusēšana. Apsūdzētajam nav jādod zvērests un nav

pienākuma teikt patiesību. Ja nebūsiat teicis patiesību un prokurors vai tiesa to atklās, tas var ietekmēt visa jūsu iepriekš teiktā ticamību.

Kas notiek ar pierādījumiem?

Jums ir tiesības pirms tiesas sēdes sākuma iepazīties ar prokurora rīcībā esošajiem pierādījumiem. Liecinieki, kurus iztaujās tiesas procesā, ir jānoprātina arī noziedzīgā nodarījuma izmeklēšanas laikā un policijas izmeklēšanas materiālos jābūt iekļautam pilnam viņu liecību satura izklāstam. Jums ir tiesības ar sava advokāta starpniecību uzdot jautājumus apsūdzības lieciniekiem un apstrīdēt viņu sniegto informāciju.

Ja vēlaties sniegt savus pierādījumus, jums ir tādas tiesības. Tas attiecas tiklab uz liecinieku uzaicināšanu, kā uz dokumentiem un citiem pierādījumiem. Policijai noziedzīgā nodarījuma izmeklēšanas laikā jānoprātina arī jūsu liecinieki. Ja šie liecinieki iepriekš nav nopratināti, prokurors var pieprasīt, lai policija viņus vispirms noprātina, t. i., tādā gadījumā tiesas sēdi var atlikt un pārcelt uz citu dienu. Jūsu lieciniekus tiesas sēdes sākumā iztaujās jūsu advokāts, bet jautājumus lieciniekiem var uzdot arī prokurors un tiesa.

Tiesa var noraidīt pierādījumus, kam nav sakara ar izskatāmo lietu. Pierādījumiem, kas apliecina, ka esat cienījama persona, un citām jūsu personību raksturojošām liecībām parasti nav pierādošas vērtības vai tā ir ļoti niecīga.

Kā sākas tiesas process?

Tiesas procesa sākumā prokurors nolasīs apsūdzības, kurās viņš jūs uzskata par vainīgu. Tad cietušā advokāts iepazīstinās tiesu ar zaudējumu atlīdzības prasību. Jūsu advokāts paziņos tiesai, vai jūs atzīstat sevi par vainīgu jums inkriminētajā noziedzīgajā nodarījumā, un izklāstīs jūsu viedokli par zaudējumu atlīdzības prasību.

Tad prokurors sīkāk izklāstīs, kas, pēc viņa domām, ir noticis, un pārbaudīs rakstiskos pierādījumus. Pēc prokurora uzstāšanās jūsu advokāts varēs izklāstīt savu versiju par notikušo un pārbaudīt rakstiskos pierādījumus.

Kā notiks mana un noziedzīgajā nodarījumā cietušā nopratināšana?

Ja uz tiesu būs ieradies cietušais (cietusī puse), tiesas sēdes turpinājumā notiks viņa nopratināšana. Cietušo vispirms iztaujā prokurors, bet jautājumus var uzdot arī cietušā advokāts, jūsu advokāts un tiesa. Pēc cietušā nopratināšanas būs jūsu kārta atbildēt uz jautājumiem. Ja vēlaties, jums ir tiesības runāt, pirms prokurors ir sācis uzdot jautājumus. Jautājumus jums var uzdot arī jūsu advokāts, cietušā advokāts un tiesa.

Kā notiks liecinieku nopratināšana?

Pēc jūsu nopratināšanas sāksies liecinieku nopratināšana. Jūsu lieciniekus nopratinās pēc apsūdzības lieciniekiem. Jautājumus lieciniekiem var uzdot prokurors, advokāti un tiesa. Visu nopratināšanas norisi, t. i., cietušā, jūsu un liecinieku nopratināšanu, saglabās audiovizuālā ierakstā.

Manu personisko apstākļu pārbaude

Pēc pierādījumu pārbaudes tiesa izvērtēs jūsu personiskos apstākļus. Tas nozīmē, ka tiks pārbaudīts jūsu finansiālā situācija un mājokļa un ģimenes apstākļi, iespējamās psihoaktīvo vielu atkarības problēmas un iepriekšējās sodāmības Zviedrijā un citās valstīs. Tiesa veiks šīs pārbaudes, lai izvērtētu, kurš no jūsu lietā iespējamajiem sodiem ir vispiemērotākais.

Kā beidzas tiesas process?

Tiesas procesa beigās prokurors, cietušais vai cietušā advokāts un visbeidzot jūsu advokāts saka noslēguma runas (paziņojumus). Prokurors un advokāti pamato savu viedokli par iespējamo tiesas spriedumu un sodu, kas jums būtu piespriežams notiesāšanas gadījumā.

Kad un kā uzzināšu tiesas lēmumu?

Tiesa pēc īsas apspriešanās pieņem spriedumu tajā pašā dienā vai pasludina aptuveni pēc nedēļas. Sprieduma "pieņemšana" nozīmē, ka tiesa jūsu klātbūtnē nolasa sprieduma kopsavilkumu. Ja tiesa spriedumu pasludina nevis tiesas sēdes dienā, bet vēlāk, jūsu klātbūtnē sprieduma nolasīšanā nav nepieciešama, — tiesa nosūtīs spriedumu jums un jūsu advokātam. Spriedums vienmēr ir rakstisks.

Kādus sodus tiesa var piemērot?

Brīvības atņemšana uz noteiktu laiku, kas nevar būt īsāka par 14 dienām un ilgāka par 18 gadiem, vai uz mūžu. Brīvības atņemšanas sods, kura ilgums pārsniedz sešus mēnešus, jāizcieš ieslodzījuma vietā. Ja brīvības atņemšanas laiks ir īsāks, ievērojot dažus nosacījumus, sodu var izciest, valkājot elektronisku kontrolierīci.

Tiesībaizsardzības iestāžu uzraudzība — novērošana, kas turpinās noteiktu laiku (parasti vienu gadu) un kam seko divus gadus ilga probācijas uzraudzība. Šo sodu var piemērot kopā ar naudas sodu, brīvības atņemšanu līdz trim mēnešiem, sabiedriskajiem darbiem un/vai psihoaktīvo vielu atkarības problēmu un slimību ārstēšanu.

Nosacīts sods — probācijas uzraudzība līdz diviem gadiem. Nosacītu sodu parasti apvieno ar naudas sodu vai sabiedriskajiem darbiem.

Naudas sods ir vai nu konkrēta fiksēta summa, vai no personas materiālā stāvokļa atkarīgs naudas sods, kas ir saistīts ar noziedzīgā nodarījuma smagumu un personas dienas ienākumu līmeni. Minimālais fiksētais naudas sods ir 200 Zviedrijas kronu (aptuveni 20 eiro), bet no personas materiālā stāvokļa atkarīgais minimālais naudas sods ir 30 dienas likmes 50 Zviedrijas kronu apmērā (aptuveni 150 eiro).

Sabiedriskie darbi apvienojumā ar tiesībaizsardzības iestāžu uzraudzību vai nosacītu sodu. Tas nozīmē, ka jums brīvajā laikā 40–240 stundas jāpavada, strādājot bez atlīdzības.

Īpaša aprūpe — personas ar psihoaktīvo vielu atkarības problēmām var nosūtīt uz ārstniecības iestādēm, bet personas, kas cieš no nopietniem garīgās veselības traucējumiem, var nodot tiesu psihiatrijas speciālistu aprūpē.

Nepilngadīgajiem var piespriest arī citus atbilstošus sodus — īpašus pasākumus un aprūpi.

■ Lapa atjaunināta: 23/10/2015

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datiem, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.